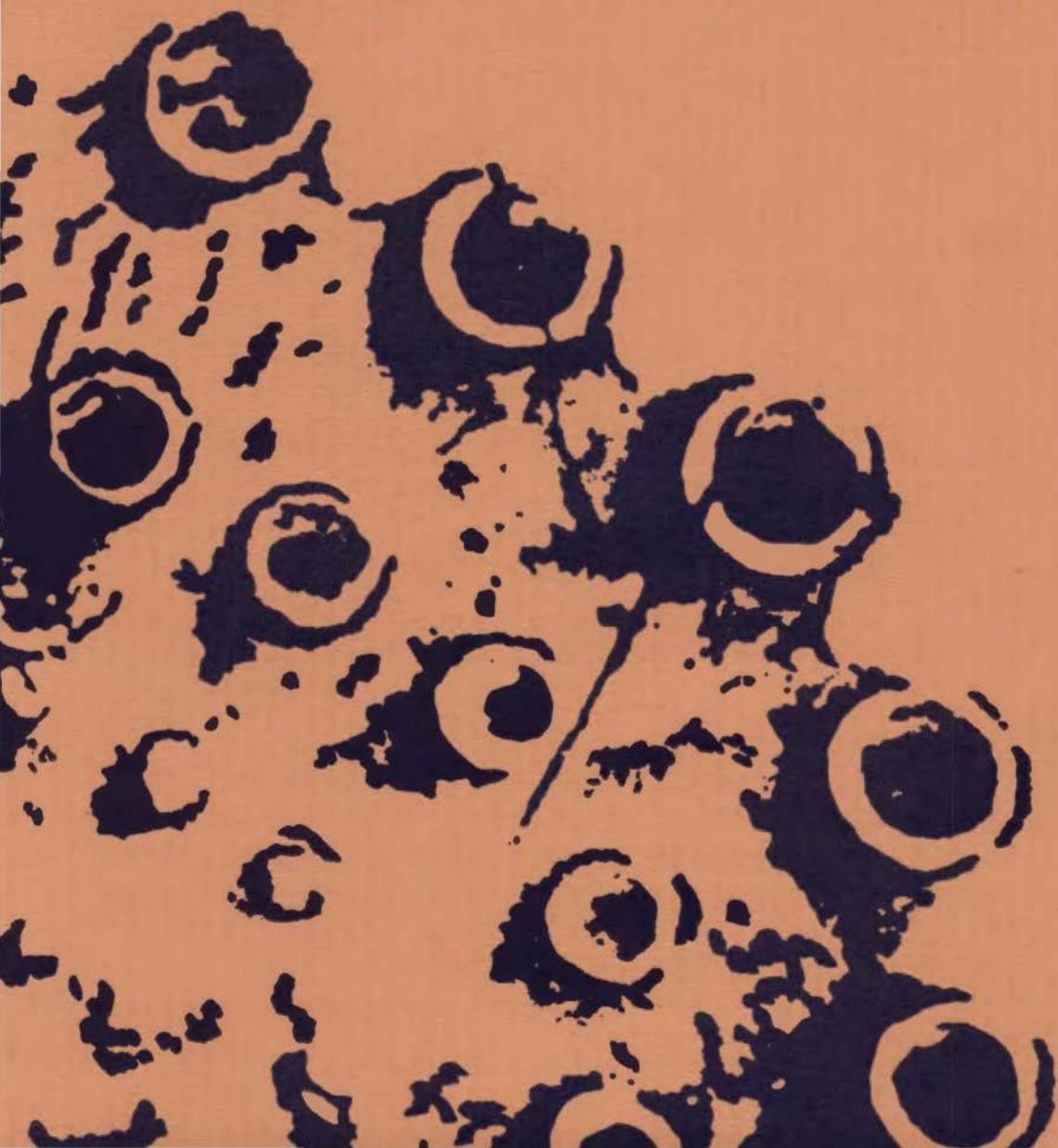

't inschrien

zevende jaargang nr 2, april 1975 kwartaaluitgave

Een Inschrien is een vakje in de tuugkist waarin waardevolle zaken werden bewaard'.

Kopij inzenden aan:

Th. L. M. van Stapele, Deldenerstraat 103, Hengelo redactie-secretaris.
telef. 05400 - 2 06 64

Redactie: J. J. H. Meijer, Olde Meulenweg 2, Hengelo, tel. 05400-1 28 51, eind-
redacteur.

Adriaan Buter, Neede.

H. H. Hagens, Almelo.

J. Overbeeke, Haaksbergen.

Administratie:

Mej. G. A. Weussink, Kortenaerstraat 20-II, Enschede, tel. 053-1 02 06

Bank: Algemene Bank Nederland N.V. te Enschede, Hoedemakersplein.

Giro: Nr. 1818110 t.n.v. Administratie 't Inschrien, Kortenaerstraat 20-II, Enschede.

Abonnementsprijs f 7,50 per jaar.

Losse nummers f 2,25

Uitgave van de Oudheidkamer 'Twente' te Enschede.

Overname van de inhoud, in welke vorm ook, is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

In Memoriam Hendrikus Geerts

geboren te Goor 13 juni 1887
overleden te Enschede 14 sept. 1974

Op de hoge leeftijd van 87 jaar overleed ons oud-bestuurslid Geerts. Hij was dit tot 1963, toen hij om gezondheidsredenen moest bedanken.

Bescheiden als hij was, werd hij pas op latere leeftijd 'ontdekt'. Zijn hele leven, tot vrijwel het einde toe, heeft hij opgetekend wat hij hoorde. Centraal stond bij hem de mens en weinigen konden er onder uit, als hij gemoedelijk en warm-menselijk in het Twents iemand uithoorde. De textielindustrie en dan met name het bedrijf Van Heek & Co. waar hij zo lang werkzaam was en waarmee hij zich zo nauw betrokken voelde, had zijn grote belangstelling.

Vele artikelen zijn van zijn hand verschenen, allereerst in De Mik, het personeelsorgaan van Van Heek & Co. Later was hij één der allernaaste medewerkers van het Jaarboek Twente. Het Inschrien en de Textielhistorische Bijdragen namen vele artikelen van hem op. Na zijn overlijden werd door zijn erfgenamen een groot gedeelte van zijn aantekeningen zowel aan de Oudheidkamer Twente als aan de Stichting Textielgeschiedenis geschonken. Ongetwijfeld zal in de komende tijd veel van zijn levenswerk gepubliceerd worden ter nagedachteenis aan een man, die wij steeds zo graag in ons midden hadden.

D. Joraan JGHzn.

Lonneker en Vaneker

Lonneker en Vaneker zijn twee van de oudste nederzettingen van Twente; de eerste is iedere Twent bekend als een dorp dat nu deel van Enschede is, maar eenmaal een groot grondgebied besloeg. Vaneker daarentegen zal menigeen niets zeggen; het is een erve ten noorden van Enschede in Lonneker gelegen; er is een straat naar genoemd en het is een familienaam. Lonneker en Vaneker lijken sterk op elkaar in vorm en dat is altijd zo geweest, vanaf de oudste vermeldingen. Die vinden we in het Toponymisch Woordenboek van Gysseling 1), waarin we lezen: **Lonneker**, 10e eeuw Loningheri; 12e eeuw Liunekere.

Faethinchere, midden 12e eeuw, met de toevoeging: onbekend in Twente. In een artikel in Naamkunde, V 1973, 179-180, heb ik deze onbekendheid opgeheven en Faethinchere kunnen identificeren als Vaneker. In een register uit de dertiende eeuw wordt de nederzetting kortweg vermeld als 'mansus in Worde' 2). Dit Worde wordt in 1499 als Vorde vermeld 3) en dit Vorde is het vroegere erve Voortman, dat tot 1768 hofhorig was onder de Monnikhof in De Lutte aan de Abdij van Werden; het wordt als identiek beschouwd met het erve, dat in de tiende eeuw bewoond werd door Uilger. Vaneker ligt dicht bij Voortman; het werd in 1420 vermeld als Waneker, in 1545

Abonnementskosten 1975

De Administratie van 't Inschrien verzoekt al die abonnees, welke geen Oudheidkamer lid zijn, de voor 1975 verschuldigde abonnementskosten à f 7.50 over te maken op haar postrekening 18 18 110.

als Vaneker, in 1601 Fannicker en in 1733 Vaniker. Opmerkelijk is de spelling met de beginconsonant 'w' uit 1420; we zien dat ook Voortman in de 13e eeuw deze consonant heeft. Gysseling verklaart Lonneker als Loninga haru, dwz de haar of zandige heuvelrug die eenmaal toebehoorde aan de afstammelingen of volgelingen van Lono; voor Vaneker geeft hij Fathinga haru, de haar van de lieden van Fathi. Lono komt van het germaanse 'launa', in het Oud-saksisch lôn, het Nederlandse 'loon', dat we hier vermoedelijk in de betekenis 'buit' moeten opvatten. Fathi komt van germaans 'fathi', dat 'heer' betekende, in de zin van heerser.

De ontwikkeling van de beide namen uit de oude vormen is vrijwel identiek; in Loningheri werd de slotklank van Loning verscherpt tot 'k', zoals de vermelding uit de 12e eeuw laat zien; in Faetinchere blijkt die verscherping uit de spelling 'faethinc'. De spelling 'ae' in de eerste lettergreep wijst op een begin van umlaut, die zich niet doorgezet heeft; de naam werd later Fathinchere, waarna de 'th' tot 'd' werd; als gevolg van de slappe uitspraak van de 'd' tussen klinkers verdween hij 4). We krijgen dus de volgende varianten: Fadinkhere, Faankhere en tenslotte Faneker of Vaneker.

Zover verloopt alles volgens de regels, maar dat kan niet gezegd worden van het tweede element in de beide namen, heri. Gysseling voert dit 'heri' terug op 'haru', maar dit woord kan zo'n duizend jaar geleden niet tot 'heri' geworden zijn. Heri is een Oud-saksisch woord, dat uit het germaanse 'harja' is ontstaan en ons nog bekend is als 'heer' of 'heir', in een woord als heirbaan of heirleger. De betekenis was in het Middelnederlands 'leger, troep, verzamelde menigte'; geen van drieën lijkt bruikbaar ter verklaring van het tweede element van onze bei-

De omgeving van Enschede rond 1780

Het artikel 'Reconstructie van het oude landschap in en om de THT', van In-schrien no 4 van 1974, heeft vele reacties opgeleverd. In het artikel 'Wandelen op een kaart uit 1865' van In-schrien no 1 van 1975, werd al die van de gebroeders Schurink genoemd. Intussen is, vrij recent, daar onder meer

de namen. Eerder lijkt het me dat 'heri' hier de betekenis heeft van 'heerschappij', dwz het gebied van een heer; in het Oudsaksisch bestond dit woord als 'herskepi'. Er zijn verscheidene van die heerschappen geweest, nog met enige moeite herkenbaar in enkele familienamen: Heesink, van het erve in de Breklenkamp, dat in 1475 Herschoping heette, of van zijn naamgenoot bij Nutter, die in 1475 Herschaping heette; Heersche bij Losser, in 1475 Herschoping 5). Ik geloof dat het zinnig is Lonneker en Vaneker te verklaren als de 'heer' of rechtsgebied van onze vroege streekgenoten Lono en Fathi.

- 1 M. Gysseling. Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West Duitsland (vóór 1227). Brussel, 1960.
- 2 W. Sauer. Zur Geschichte der Besitzungen der Abtei Werden, in het Zeitschrift des Bergischen Geschichtsverein, 1897,59-93.
- 3 C. J. Snuij. De gewaarde erven in het kerspel van Enschede, in Verzamelde Bijdragen tot de Geschiedenis van Twente. Amsterdam 1930, 35, 36.
- 4 H. L. Bezoen. Klank- en Vormleer van het dialect der Gemeente Enschede, Leiden, 1938, 52.
- 5 Het Schattingsregister van Twente van 1475. Uitgave A. L. Hulshoff, Zwolle, 1953, 22, 17, 97.

Hengelo (O.)

B. J. Hekket

ook de reactie van de heer Engbers uit Lonneker bijgekomen. Laatstgenoemde vormt met de heren Slot en v.d. Molen een werkgroep, welke in het bijzonder de omgeving van Lonneker en Losser bestudeert op erf- en veldnamen. Het een en ander heeft geleid tot diverse wederzijdse bezoeken en praatavonden, waar behalve veel belangrijke gegevens, ook sterke verhalen uit verre verledens werden uitgewisseld, en waarbij natuurlijk de bekende gastvrije glaasjes niet ontbraken...

De combinatie van de Hottingerkaarten uit 1780 met de oudste kadastrakaarten (1826), gevoegd bij de schat van feitenmateriaal bij de voornoemde heren, levert genoeg stof voor een boek op.

Één aspect, wat ons bij het eerste bezoek trof, was dat sommige erven op de kadasters van 1826 een andere naam droegen, dan waaronder Schuurink of de groep Engbers, v.d. Molen, Slot (vanaf nu afgekort met Sch en Ems) deze erven kenden. Het bleek al gauw, dat een erve in het verleden vaak in de naaste omgeving beter bekend stond onder een (soms tijdelijke) bijnaam.

In het hiervolgende treft U een, helaas onvermijdelijk, catalogusachtige opsomming van een aantal op de Hottingerkaart voorkomende erven, wegen, essen en velden rond Enschede. Waar nodig, zijn de bijdragen van de anderen met (Sch) en (Ems) afgekort. Daar waar een naam rechtstreeks uit de kadastrakaart van 1826 was te reconstrueren is kortweg (kd) vermeld. Stond er geen naam, dan is het kadastrale nummer genoemd. Later kunnen we dan nog altijd in het gemeentearchief gaan snuffelen, natuurlijk alleen dan als aldaar de heer van Dam, die mij altijd zeer behulpzaam was, er tijd voor kan vrijmaken!

De erven zijn met cijfers, de wegen

met kleine letters en de velden of essen met hoofdletters aangegeven. Het gedeelte, dat in het Inschrijven van Oktober 1974 is besproken is hier weggelaten.

1 **Schuur.nk** (Kd). Volgens Sch is deze naam niet mogelijk op Hottinger, omdat hun erve omstreeks 1820 op deze plaats werd gebouwd. Interessant dat daar al in 1780 een boerderij lag.

2 **Hemmink** (Kd). Thans terrein van de Grolse bierbrouwerij.

3 **Kroedhöfte** (Sch). Kd geeft nummer C5-862 aan.

4 **De Visserij** (Sch en Ems). Op Kd loopt er Westelijk langs het 'Voetpad naar Oldenzaal' hetwelk volgens Sch ook langs het erve Schuurink voerde. Duidelijk is even Westelijk van 4, de 'Noord Kooren Molen' (Kd) zichtbaar met dar vlak ten Zuiden van de Oost-West lopende 'Mo'ensteeg' (Kd). Op Kd is ook Noordelijk van de viersprong bij de mo'en de naam 'Prinsenbleek' vermeld.

5 **'t Zeggelt** (Kd).

6 **Eskamp** (Kd).

7 **Minkmaat** (Kd).

8 **Bentrot** (Kd). Het Zuid-Oost weglopende paadje is vermoedelijk nog steeds de Bentrot straat.

9 **Puttenkamp** (Kd). Eén van de zeldzame keren, dat Hottinger een naam geeft, zien we hier: 'Steen oven'. Kd geeft hier de naam 'Tiggel-werk'. Iets Oostelijk van 9, aan het begin van de 'Veenweg' (zie c) ligt een groep erven van het 'Wolterink hof' (Kd).

10 **Kleinvoort** (Kd). Thans een bekend studentenhuis in het voormalige landhuis 't Pott.

11 **Voortman** (Kd).

12 **Klaaskate** (Sch). Op Kd met nr C5-636 aangeduid.

13 **Amelink** (Kd). Hier werden de discussies zeer verhit. Het eigenlijke Amelink, zowel volgens Sch als Ems, bevindt zich 6 cm Noord-Oost van 13.

In ieder geval zijn de terreindetails van de op Hottinger getekende bleek bij 13 precies gelijk aan die op Kd.

14 **Bleek van Blijdenstein** (Kd). Ook hier weer zijn de bleekdetails op Hottinger opvallend gelijk aan die op Kd.
15 **Spölmink** (Ems). Nog net komt er een stukje van het dorp Lonneker onder de kaartrand uit.

16 **Spraakel** (Kd).

17 **Hegeboer** (Kd).

18 **Spraakel** (Kd).

19 **Vaneker** (Kd).

20 **Scheperij** (Ems). Kadastraal nummer C6-957.

21 **Winkel** (Ems). Kadastraal nummer C6-956.

22 **Voortman** (Ems). Dit was overigens niet geheel zeker.

Het Kadastraal nummer is C6-936.

23 **Peterman** (Ems). Met het kadastrale nummer C6-909.

24 **Hoesjaan** (Ems). Kadastraal bekend onder nr C6-905.

25 **Mekkelholtswönnner** (Ems). Kd-nummer is C6-914.

26 **Mekkelholt** (Kd).

27 **Perrevoort** (Kd).

28 **De Schaans** (Ems). Kadastraalnummer is C6-914.

29 Hier wisten we geen raad nog mee. Op de es, 2 cm Zuidelijk van 29 verschijnt in 1826 de 'Stroinks Bleek' (Kd). Het erve nr 29 staat overigens voor de liefhebbers vermeld op Kd met C5-874.

30 Ook hier niets van bekend nog, behalve het Kd nummer C5-870.

31 **De Fortuin** (Kd). Dit is de herberg zoals is afgebeeld op een foto in het boek van Stroink (op pag. 325), die ook weet te vertellen, dat deze uitspanning rond 1730 werd gebouwd.

32 Net even onder dit nummer zien we een soort 'Franse tuin', die geheel verdwenen is op Kd. Wel geeft Kd ter plaatse een vrij groot huis weer met het kadaster nummer 'gemeente-731', terwijl Kd ook een vrij groot buiten-

goed aanduidt even ten noorden van 32 met de naam 'Hoedemaker'. De heer Slot (Lonneker) schreef mij, dat de 'Franse tuin' zeer waarschijnlijk 'n Verren Hof' is geweest. In ieder geval vertrekt er thans de trein naar Hengelo

33 **De Zuid kooren Molen** (Kd). Waarbij even Westelijk de 'Rabbenbleek' (Kd) en even Zuidelijk de 'Getvertweg' (Kd) duidelijk is te zien.

34 De cijfers zijn te dik hier, met dit nummer worden dan ook een aantal zaken aangeduid:

Het getal 34 ligt op 'Den Brill' (Kd) een stuk grond ten Zuiden van de Zuiderhagen in 1826. Het Oost-West lopende weggetje ten Noorden van 34 is 'Poortmans Hekke' (Kd). De fraaie tuin ten Westen van 34 is volgens Sch en Ems de 'Mooien Hof' geweest. Ook Kd geeft een parkachtige aanleg weer (gemeente kadaster 570). De weg met de S-bocht ten Zuiden van 34 is de 'Water steeg' (Kd). De boerderijen groep ten Zuid-Westen van de 'Mooien Hof' is 'Den Belt' (Kd), aan weerszijden van 'weg naar den Belt' (Kd) gelegen. Voor de liefhebbers: 34 ligt nu boven op Vroom & Dreesman!

35 **Spelberg** (Kd) met diverse 'Lutje Spelberg' erven ten Noord-Westen van 35.

36 **Lutje Varvik** (Kd) met ten Zuiden van de 'Varvikweg' (Kd) het erve 'Varvik'.

37 **Olie Molen** (Kd) aan de 'Weg naar de Pruisische Grenzen' (Kd).

38 **Het Wooldrik** (Kd). Onder het weggetje (beneden 38) bevindt zich 'Lutje Wooldrik' (Kd).

39 **Hofstede** (Kd) vlak boven 39. Dáár weer boven (net onder de weg naar de Pruisische grenzen thans Gronause straat) ligt 'De Meyer' (Kd). Even onder 39 ligt 'Schouwink' (Kd).

40 **Tegeler** (Kd), tegen het weggetje aan. Vlak boven 40 liggen diverse 'Schuurink' erven (Kd).

41 **Velve** (Kd) aan weerszijden van het weggetje.

42 Dit is Kd nummer N1- 221. Verder (nog) niets van bekend.

43 **Veldkamp** (Kd).

44 **De Garen Maat** (Kd). In 1826 bevindt zich daar net even ten Zuiden van, de 'Bleek van Jannink'. Omdat op Kd de bleek is gestippeld, neem ik aan dat de zaak in aanbouw was.

45 **Nijland** (Kd). Beide boerderij groepjes op het esje heten zo.

46 **Goolkate** (Kd). Nu Volkspark, het erf lag iets westelijk van de uitrit van de Tubantiasingel.

47 **Joossink** (Kd). Zie ook het meer Westelijk gelegen Joossink (genummer met 14) in het Inschrien nr. 4 van 1974.

a **Voortsweg** (Sch en Ems) Op Hottinger, als dijk tot de Lonneker Esch (zie C..C) weergegeven. De knik in het Zuidelijke gedeelte is op Kd rechtgetrokken.

b **Weg van Enschede naar Oldenzaal** (Kd), dit is duidelijk de huidige Oldenzaalsche straat. Let op het dijkje (landweer?) bij 13.

c **De Veenweg** (Kd). Het Zuidelijke gedeelte, vanaf de knik, is terug te vinden als de huidige Oostveenweg. Het deel boven de knik is thans de Steenweg.

d **De Lipperkerkweg** (Kd).

e **Weg naar de Pruisische Grenzen** (Kd). Thans de combinatie Espoortstraat-Gronausestraat.

f **De Leemsteeg** (Kd). Thans ongeveer een stukje Rechterlaan-Tegelerweg.

g **De Veenweg** (Kd). Zie ook (c), vroeger was het voor de Post blijkbaar niet belangrijk, dat twee wegen dezelfde naam droegen! Het gedeelte Oostelijk langs (J) heette in 1826 de 'Veene straat'. Nu is (g) terug te vinden als Veenstraat-Heutinkstraat.

h **De Benkinksteeg** (Kd). Het stukje onder J is nu de Kortelandstraat.

i **De Eschweg** (Kd). Nu het Noorde-

lijke stukje Brinkstraat.

j **De Brinkweg** (Kd). Thans ongeveer de Spelbergstraat met de Brinkstraat.

k De huidige Kuipersdijk. Kd gaf hier geen naam.

m **De Hors steeg** (Kd). Nu de Emmastraat. Het bruggetje nabij de eerste m van links, geeft de plaats aan waar thans de Emmastraat de Patmossingel kruist. De sterke knik bij de tweede m van rechts, is al rechtgetrokken op Kd en aldaar als een soort houtwal zichtbaar gebleven.

n **Weg van Bakkum naar Enschede** (Kd). Ter hoogte van 46 is dit de huidige Parkweg.

A..A **Roomveldje** (Kd).

B..B **Voortmanshoek** (Kd).

C..C **Lonneker Esch** (Kd).

D..D **Het Mekkelholt** (Kd).

E..E **Vanekerhoek** (Kd).

F..F **Hoek van Spraakel** (Kd).

G..G **Het Lazonder** (Kd).

H **De Kalandershoek** (Kd).

J **Het Zuider Korteland** (Kd).

K..K **De Benkink Kamp** (Kd).

L..L **Het Hogeland** (Kd).

M..M **Het Korteland** (Kd).

N..N **Den Oliemolen Esch** (Kd). Het pad, dat West-Oost midden over de es loopt, komt op Kd nog als onbelangrijk paadje voor en verdwijnt later geheel.

P..P **De Heurne** (Kd). In het Zuiden door (d), in het Oosten door (c) en in het Noorden begrensd door een houtwal, waarvan het Westelijk deel als verlengde van de 'Bothofsteeg' (Kd) is op te vatten. Op latere kaartedities, wordt dit de toekomstige **Lage** Bothofstraat. De aanzet van de toekomstige 'Heurne' (Kd), later de Wilhelminastraat, is te zien als de Noordrand van een aantal tuintjes en erfjes langs (d).

Q..Q **De Laar Esch** (Kd). In het Zuiden begrensd door een later in de Gronause spoorbaan verdwenen weg, waarvan echter de Westelijke aanzet

Over 'n kruidendokter in Mander

In 'Verslagen en Mededelingen van de V.O.R.G.', 81ste stuk, 1966, behandelt dr. C. C. J. W. Hijzeler op de bladz. 1 - 50 'Mander en omgeving', gelegen in de huidige burgerlijke gemeente Tubbergen, onderdeel van het voormalige landgericht Ootmarsum.

Op pag. 18 e.v. krijgt de zgn. Manderstreu een beurt. Op die pagina komt onder 27) een voetnoot voor, waarin o.m. te lezen staat, dat een daar lopende Doktersweg zou zijn genoemd naar een Duitse kruidendokter, Schröder geheten. Jaren geleden zou deze als deserteur uit Duitsland zijn gekomen en een kamer in de boerderij 'de Wigger' hebben gehuurd. Hij zou zowel mens als dier met kruiden hebben genezen.

Nu is ter terechtzitting van de rechtbank-in-eerste-aanleg te Almelo op 14 maart 1834 behandeld een zaak tegen Jan Hendrik Pagenkamp, volgens zijn

nog is terug te vinden in het restant van de huidige Zwanensteeg. In het Oosten is de Laar Esch begrensd door (c), terwijl de Noord-Westelijke en Noordelijke begrenzing wordt gevormd door de toekomstige Minkmaatstraat. De naar het Noord-Oosten midden over de es lopende zandweg, is waarschijnlijk de huidige combinatie Ribbeltsweg-Margrietstraat.

R. . R **De Ribbelinkbrink** (Kd).

S. . S **De Weldink Esch** (Kd).

T. . T **De Hofstede en Heutink Hoek** (Kd), en wel het Westelijke deel ervan.

U. . U **Achter de Hors Steeg** (Kd).

V. . V **De Goolkaten Hoek** (Kd).

W. . W **De Stads Maten** (Kd).

zeggen ongeveer veertig jaar, landbouwer van beroep, geboren te Ensstock, gelegen in het groothertogdom Oldenburg, wonende in Mander. Terzake dat hij in de loop van het voorafgaande jaar aan onderscheidene zieken, onder andere aan de huisvrouw van Jannes Wayer, aan Geert Brouwhuis, aan Gerardus Johannes Amsink, aan de Schaapherder van deze Amsink en aan Jan Willem Elert de geneeskundige praktijk zou hebben uitgeoefeld en geneeskrachtige middelen toegediend, zonder daartoe bevoegd te zijn en daardoor in strijd handelend met een wet van 12 maart 1818, ter regeling van hetgeen betrekkelijk is tot de uitoefening van de verschillende takken der geneeskunde. De Officier van Justitie eist, na verhoor van getuigen en verdachte, honderd gulden boete. Voorgelezen wordt het wetsartikel: „Alle onbevoegde personen, enige tak der geneeskunst, hoe ook genaamd, uitoefenende, zullen voor de eerste maal een boete verbeuren van 25 tot 100 gulden”. De Officier eist dus het maximum. Waar dan nog bijkomt de confiscatie van voorhanden geneesmiddelen. Met op de achtergrond de gedachte: eindelijk hebben we hem te pakken? De rechtbank doet er de helft af. Gedachtig aan de onweersprekelijke menslievende daden die Pagenkamp verrichtte en waarvoor hij nu terechtstaat?

Blijven er f 50,- te betalen over, met, bovendien, de kosten van het proces, zijnde f 17,25 1/5.

9 april daarop vraagt Pagenkamp een extract van het vonnis en krijgt dit voor f 1,10 1/5. Hij wendt zich dan tot Z.M. de Koning om kwijtschelding van deze boete. Hem wordt later verweten dat hij daarin valse argumenten gebruikt, gewaagde stellingen poneert en zich niet onthoudt van partijdige spottennij met wel toegelaten heel-

meesters. De Minister van Binnenlandse Zaken vraagt 's Konings Gouverneur in Overijssel wat deze daarvan denkt. Deze laat zich, op zijn beurt, voorlichten door „de provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toezicht van Overijssel”. Deze commissie brengt in haar bericht onder de aandacht van de Gouverneur, dat Pagenkamp reeds vele jaren de geneeskundige wetten en verordeningen overtreedt. Hoezeer ook gewaarschuwd tegen zulk handelen, het enige gevolg daarvan was, volgens de commissie, een met verwaandheid en stoutmoedigheid voortzetten van zijn practijken. Daardoor de wettig uitgeoefende geneeskunst in de omtrek afbreuk doende.

Meermalen, schrijft de commissie, hoorden we van zijn practijken, maar bewijzen om hem bij de justitie te kunnen aanbrengen, hebben we nooit kunnen krijgen. Zij laat dan ook niet na op te merken, dat het haar genoeg doet dat deze wederspannige (is bedoeld: eigenmachtig optredende?) kwakzalver nu is beboet. Geen wonder dat met zo'n geestesgesteldheid de commissie er niet aan denkt gunstig te adviseren. Pagenkamp doet aan broodroof en zijn straf is welverdiend.

De Gouverneur sluit zich (kan hij anders?) hierbij aan. De Koning besluit dienovereenkomstig. Het bericht op zijn request blijft naar het gevoel van Pagenkamp wel wat lang uit. Toen dan ook de gemeenteveeldwachter hem op maandagmorgen 2 juni de Koninklijke beschikking uitreikte dat zijn verzoek van de hand was gewezen, kreeg hij te horen dat Pagenkamp juist die dag, vroegtijdig, reeds een verzoek om afdoening „naar Almelo had geëxpedieerd”.

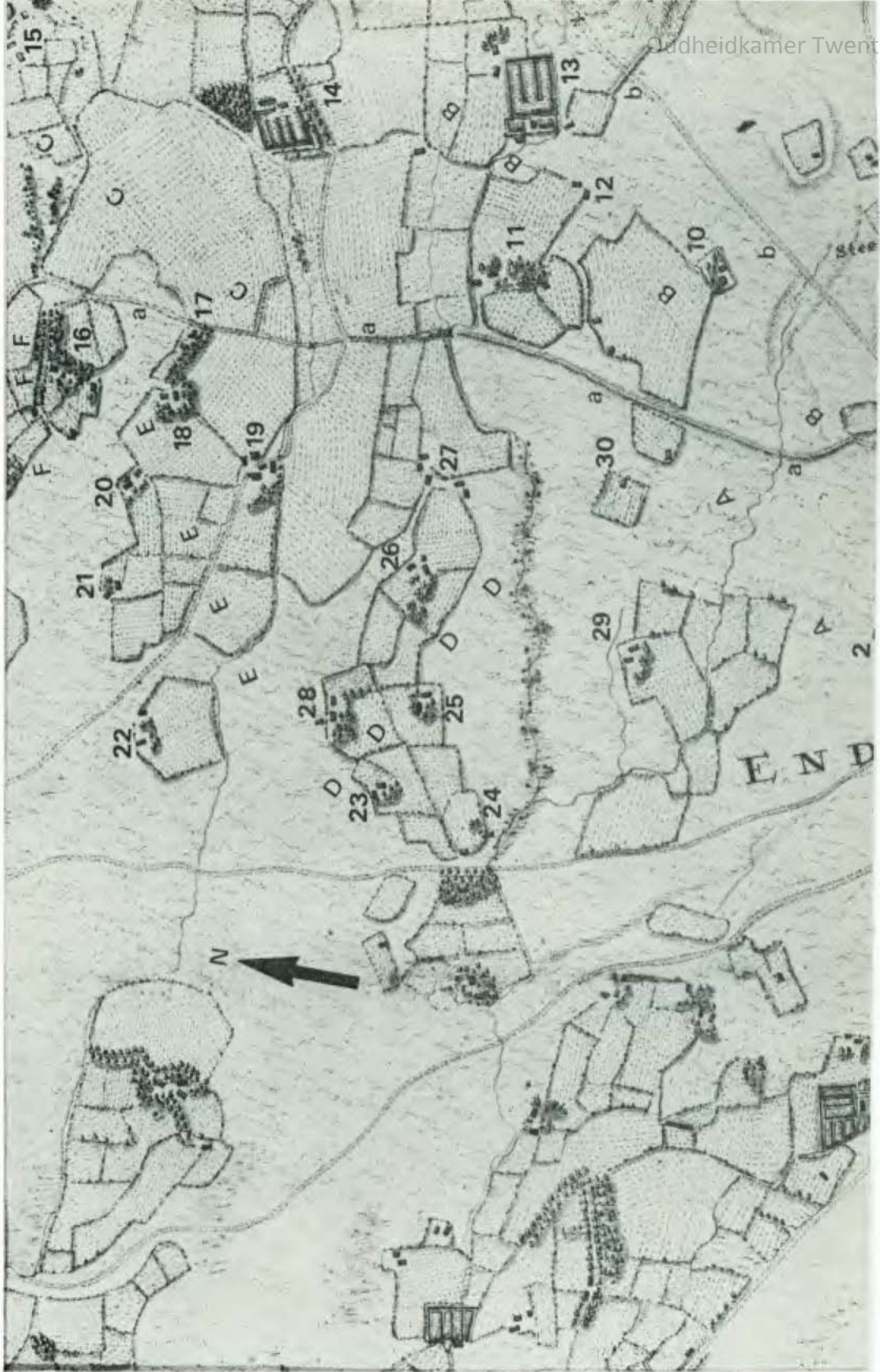
Op 8 januari 1856 doen Gerardus Schröder, landbouwer, en Frederikus Meijer, papiermaker, bij de ambtenaar

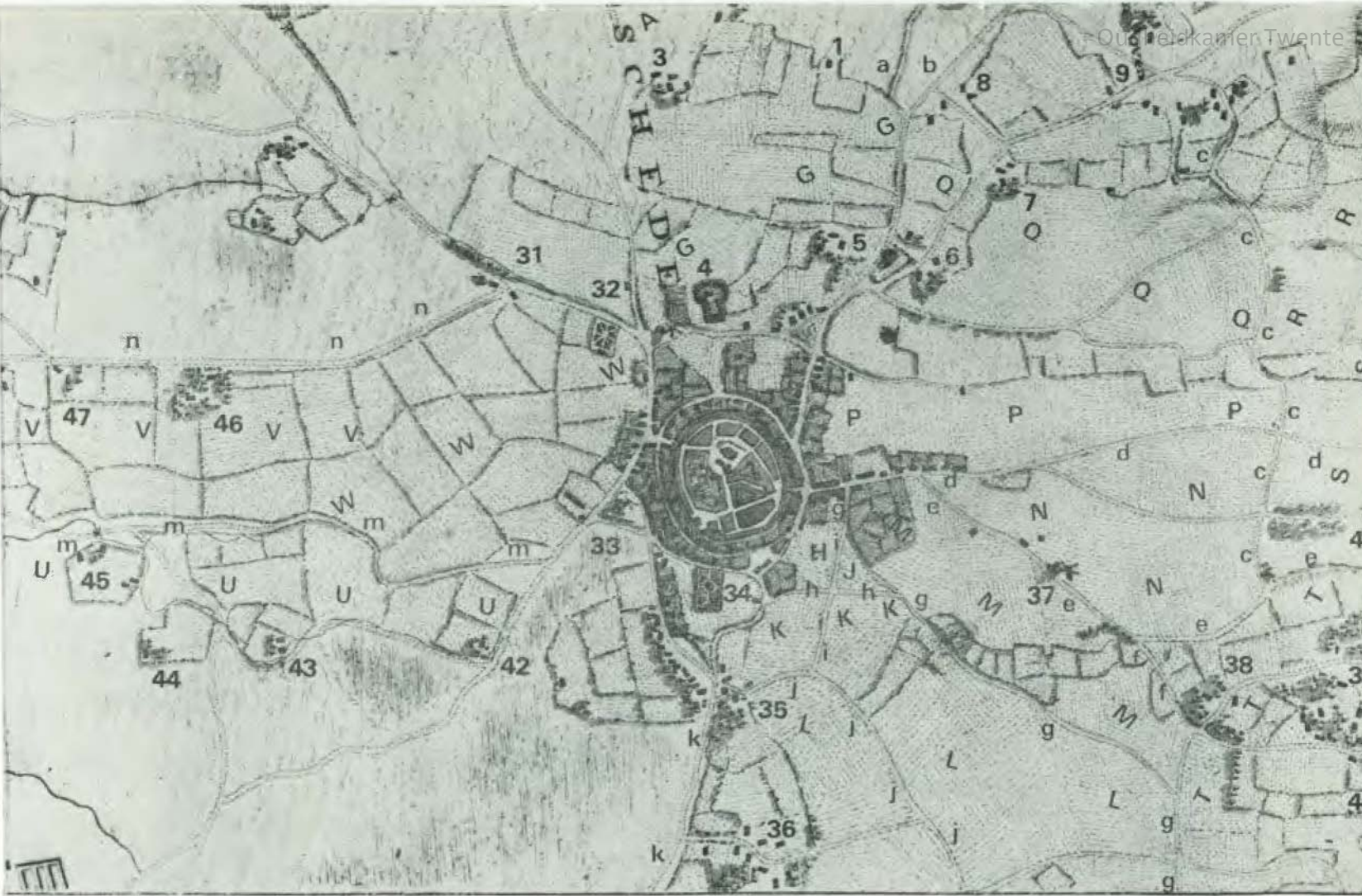
van de burgerlijke stand der gemeente Tubbergen aangifte, dat ene Johan Heinrich Pagenkamp, oud 62 jaar, zonder beroep en ongehuwd, geboren te Ensstock in het koninkrijk Hannover, die dag in de buurtschap Mander is overleden.

Is het te gewaagd te onderstellen, dat deze Pagenkamp de Schröder is uit de overlevering die dr. Hijszeler vastlegde? Dat, hoe taai ook die overlevering is in haar meer dan honderddertig jaren bestaan, de naam van de 'dokter' zelf is verloren gegaan? Maar bewaard is gebleven dat hij bij Schröder inwoonde, met wie hij tenslotte is vereenzelvigd?

Of 'betrapping' en beboeting van Pagenkamp regulerend hebben gewerkt op zijn practijkuitoefening? Dat hij zijn geneesmiddelenvoorraad kwijt zijnde van verdere uitoefening heeft afgezien? Afgeschrikt ook door de hoogte van de boete en kosten, een bedrag waarvan de toenmalige burgemeester van Tubbergen met zijn gezin een maand moest leven? Het is niet bekend. Wel valt het op, dat reeds in juni van hetzelfde jaar, kort na de afwijzing van Pagenkamp's verzoek, zich in dorp-Tubbergen een heel- en vroedmeester vestigde, die als zodanig in 1827 zijn toelatingsexamen had afgelegd. Het was de Oldenzaler H. G. A. Nitert, die tot toen in Losser, waar zijn moeder als weduwe woonde, practiserend was. De huidige gemeente Tubbergen had tot toen alleen maar, ook in het dorp gevestigd, een vroedvrouw op haar territorium wonen. Weliswaar ook, reeds in de Franse tijd, een chirurgijn, Nicolaas Beune geheten, maar die was reeds in 1812 overleden.

Z. O. Broek Roelofs

Verslag opgraving in gemeentetuin naast stadhuis te Enschede

Voordat met de bouw van de uitbreiding van het stadhuis in 1973 werd begonnen gaf de aannemingsmij. te Pas enkele vrijwilligers de gelegenheid om bij enkele gevonden putten wat te graven.

Helaas moest dit uitermate snel gebeuren (een halve middag), waardoor slechts zeer oppervlakkig kon worden vastgesteld wat zich in de putten bevond. Precieze vastlegging van afmetingen, diepte, ligging en bodemlagen kon daardoor niet gebeuren, hetwelk een juiste datering en waardering van het gevondene zeer bemoeilijkt heeft.

Blootgelegd waren op deze dag 1 ronde put van Bentheimer zandsteen en 1 vierkante put opgebouwd uit planken van diverse dikte. Vooral deze laatste put zou een grondig onderzoek zeer waard geweest zijn, aangezien voor zover viel op te maken uit ligging, diepte en bouw deze put waarschijnlijk aanzienlijk ouder is geweest dan de stenen put.

Alle putten bleken in de loop der tijden volgestort te zijn met afval.

Uit de stenen put kwamen tevoorschijn:

- 26 scherven van potten en kruiken;
- 14 scherven van dakpannen;
- 2 scherven van grijze plavuizen;
- 1 scherf van een wandtegel;
- 1 bot, alsmede diverse stukken steen veldkeien en dergelijke.

Uit de houten put kwamen tevoorschijn uit de laag ongeveer 3 meter onder straathoogte gelegen, hoofd-

zakelijk botten, op 3 $\frac{1}{2}$ meter diepte hoofdzakelijk hout, uit de onderste laag ongeveer 4 meter diep kwamen de zwerfstenen, scherven, brandslakken, restanten koperwerk en delen van een damesschoen te voorschijn.

Deze indeling zou er op kunnen duiden, dat de put eerst als bron voor drinkwater heeft gediend, waarbij tijdens of na een brand diverse slakken boven op en tussen de reeds eerder (per ongeluk?) in het water terecht gekomen zwerfstenen en potscherven zijn gevallen. Of de put hierdoor te veel verontreinigd werd, dan wel door verzanding, weten we niet, maar het zou kunnen dat men daarom een nieuwe stenen put maakte. Reden om de oude put daarna te dempen met hout en ander afval. Eerst daarna werd de put gebruikt voor het storten van botten.

Zoals gezegd, moest alles zeer haastig gebeuren, waardoor mogelijk nog wel enig waardevol materiaal verloren gegaan is. In ieder geval was het in kaart brengen en fotograferen van elke vondst onmogelijk.

Wat de inhoud van de houten put aangaat kon deze door deskundigen als volgt worden ingedeeld:

- 9 stukjes Siegburg aardewerk, dat is ongeveer de 15e eeuw;
- 19 stukjes van kogelpotten uit rond de 16e en 17e eeuw;
- 8 stukjes dakpan uit rond de 17e eeuw;
- 1 stukje van een geglazuurd bord uit rond de 19e eeuw;
- 2 stukjes vergaan koperwerk, een mes of iets dergelijks 12 brandslakken van steen, versmolten met glas en metaal, leerresten van een langwerpige, smalle spits toelopende damesschoen;
- 4 stukken baksteen;
- 80 stukjes hout, resten van takken en

schors, voornamelijk van eik en berk, alsmede een enkel stukje den, restant van een houten deurpen, zwerfkeien, alsmede enkele planken van de putwand, afmetingen ongeveer 120x25x5 cm. en 140x25x2 cm.

Eveneens kwam een beschadigd Jacobakannetje te voorschijn, dat thans in het bezit is van de heer K. J. Bosman.

De botten waren afkomstig van paard, koe, kalf en schaap. Vrijwel geen enkel bot was bewerkt, hetzij met mes of zaag.

Dit kan er op duiden dat de gevonden beenderen van kadavers afkomstig zijn. Merkwaardig is dan wel, dat geen enkel skelet ook zelfs maar voor een kwart kon worden gerekonstrueerd. En wat is er dan met de overige delen van het kadaver gebeurd? Men zou daaruit kunnen afleiden, dat de gevonden botten niet afkomstig waren van door ziekte gestorven dieren, maar van dieren die gebruikt werden voor konsumptie. We zullen er wel nooit achterkomen.

Het gevondene is niet van wereldschokkende betekenis, maar toch zou ik ervoor willen pleiten, dat wanneer de gemeente Enschede op eigen terrein bouwt, er voldoende gelegenheid gegeven wordt vooraf door deskundigen, al of niet met hulp van vrijwilligers, een onderzoek in te stellen. We hebben al zo weinig. Laten we dan datgene WAT we hebben, ook grondig onderzoeken.

Een stad die leeft, bouwt aan haar toekomst. Een toekomst die zij ontleent aan haar heden en zo weer aan haar verleden. Geef dat verleden dan ook een kans!

Enschede, januari 1975

H. Kolkman

Waarom veldnamenonderzoek?

In een samenleving waar het kadastrer nog geen rol speelt, herkent men de landerijen aan hun namen.

Deze zogenaamde veldnamen zijn thans in vele gevallen bij de plaatselijke bevolking nog bekend. Maar tengevolge van herverkaveling, verandering van bestemming en verandering van mentaliteit onder de bevolking dreigen zij massaal in vergetelheid te raken.

Daarom is het zaak de veldnamen thans vast te leggen om deze voor het nageslacht te bewaren en om het bestuderen van deze namen en al wat zij impliceren eenvoudiger te maken. Waarom wordt er zoveel belang aan de veldnamen gehecht? Niet alleen omdat een veldnaam een boeiender zaak is dan een nuchter kadastrummer, maar ook en vooral, omdat zo'n naam ons allerlei kan vertellen over de agrarische gemeenschap, waarin deze tot leven is gekomen.

Veldnamen kunnen velerlei karakter hebben en bijvoorbeeld herinneren aan de eigenaar (broekmansland; schevingsslag); aan een bestemming (galgenveld; koekamp); aan de ligging van het land (hoge land); aan de waarde (kostverloren); aan de omstandigheid dat het voorwerp geschil is geweest (strijtveen), enzovoorts.

Het eerste gedeelte van de naam schevingsslag geeft een indicatie omtrent de vroegere bezitters, die uit het geslacht scheving afkomstig waren; het tweede gedeelte over de omstandigheden, dat het betreffende terrein een stuk in historische tijd ontgonnen woeste grond is, eerder behorende

tot de door de boeren ter plaatse in gemeenschap bezeten gronden. Als een stuk land molenkamp heet, kan men vermoeden, dat daar ooit een molen heeft gestaan, ook al is daar thans niets meer van te zien, en hetzelfde geldt voor allerlei aanduidingen voor terreinen, waar een thans verdwenen boerderij heeft gestaan. Kortom het gaat bij de veldnamen om allerlei soorten gegevens, die verdienen voor vergetelheid behoed te worden. Dit kan gebeuren door de namen tijdig, **dat is nu**, te inventariseren.

Hoe kan deze inventarisatie worden verricht?

Opsporen ter plaatse.

Ten eerste door de veldnamen ter plaatse op te sporen. Dit is het meest dringende werk, zoals in het voorgaande aangegeven is. Vrijwilligers, liefst personen uit de plaatselijke bevolking, zullen de veldnamen in persoonlijke gesprekken moeten verzamelen en deze zo noteren, dat er geen twijfel kan bestaan over de naam en de ligging van het desbetreffende terrein.

De namen kunnen het beste genoteerd worden op kaarten met een schaal van 1 : 5000. Dit kunnen copieën van kadasterkaarten zijn, maar ook kaarten van ruilverkavelingen, waterschappen en natuurgebieden. Daarnaast verdient het aanbeveling de namen afzonderlijk te noteren op kleine voorgedrukte formulieren, waarop ook eventuele bijzonderheden vermeld kunnen worden.

Kaarten en voorgedrukte formulieren kunnen over het algemeen geleverd worden door het Bureau voor Naamkunde van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Dit bureau verzamelt veldnamen uit het gehele land en beschikt ook reeds over een beperkte collectie Overijsselse veldnamen.

Het dorp Hengelo in 1748

'Vorenstaende door de Boerrigteren off Setters, die schrijven kunnen, ondertekende Registers zijn door mij ondergesch. Richter van Delden in de respect. Boerschappen geformeert in dese maend augustus 1748' schreef C. F. Cramers aan het slot van de registers, die de resultaten van de volks-

Opsporen uit archieven

Daarnaast kunnen vele veldnamen ook gevonden worden in de archieven van notarissen uit de eerste helft van de vorige eeuw. Dikwijls werd in de toen opgemaakte akten zowel de veldnaam als het kadastrummer vermeld. Dit betreffelijke eenvoudige, maar tijdrovende werk zou door vrijwilligers óf op het rijksarchief te Zwolle, óf één van de drie grote gemeente-archieven te Deventer, Kampen en Zwolle, óf in het Rijksmuseum Twenthe kunnen worden verricht. De aldus gevonden namen zouden op gelijke wijze op copieën van kadasterkaarten en op kleine voorgedrukte formulieren moeten worden vastgelegd.

De verzamelde gegevens zullen op twee plaatsen bijeengebracht worden: 1e op het Bureau voor Naamkunde te Amsterdam;

2e in een nieuw te stichten depôt van Overijsselse veldnamen binnen deze provincie.

Bovendien zal het mogelijk zijn, dat plaatselijke groeperingen de beschikking krijgen over de gegevens betreffende hun streek.

Belangstellenden kunnen contact opnemen met het Bestuur der Oudheidkamer Twente.

telling 1748 in het gericht Delden vermeldden. Deze volkstelling was de eerste officiële en volledige telling van alle ingezetenen van Nederland. De Losserse domineesvrouw Anna Leurink noteerde in haar dagboek, dat de richter van Losser „alle menschen opschreef tot de kleinste kinderen in de wiege toe”. Men proeft uit deze aantekening, dat het meetellen van babies de toenmalige inwoners min of meer belachelijk voorkwam. De sterfte onder zuigelingen en jonge kinderen was zo groot, dat men ze nauwelijks als ingezetenen mocht meetellen. Bij de telling werden ouders, kinderen, inwonenden, knechten, dienstboden en alleenstaanden afzonderlijk opgegeven. Ook werden personen boven en onder tien jaar apart geteld. Tien jaar was in die tijd ongeveer de leeftijd, waarop voor jonge lieden de jeugd en schooltijd afgelopen was en de arbeidstijd aangebroken.

Bij de telling van Hengelo werd het dorp weer verdeeld in „Het Dorp Hengelo” en „De Veldzijde”. Het dorp werd geteld en genoteerd door Alef Willemsen van Dyepen en de Veldzijde door Jan Willemsen Nijhoff. Het Huis Hengelo was te deftig om het zonder meer onder het dorp te vermelden. Het lag trouwens buiten het dorp. Met Twickelo, Bakenhagen en Oldemeule werd het afzonderlijk vermeld onder „Havesaeten des gerigts Delden”: Het Huis Hengelo bewoont de Freulijn Hadewig Scheel met 2 meiden. Het zou te veel plaats in dit blad innemen om de Volkstelling 1748 van Hengelo in extenso op te nemen. Volstaan wordt daarom met volgend overzicht:

Beroepen worden in het algemeen niet aangegeven, wel wordt van 20 mannelijke kinderen, in leeftijd variërend van 11 tot 30 jaar, vermeld dat zij „dienen”, vermoedelijk bij boeren in de omgeving. Dezelfde notitie staat bij 30 doch-

	Dorp	Veldzijde	Totaal	Inwoners
Ouders met kinderen	28	11	39	78
met 1 kind	18	16	34	102
met 2 kinderen	18	12	30	120
met 3 kinderen	13	12	25	125
met 4 kinderen	13	9	22	132
met 5 kinderen	7	10	17	119
met 6 kinderen	7	2	9	72
met 7 kinderen	2	4	6	54
met 8 kinderen	1	—	1	10
met 12 kinderen	1	—	1	14
Weduwe zonder kinderen	5	—	5	5
met 1 kind	3	3	6	12
met 2 kinderen	4	4	8	24
met 3 kinderen	—	3	3	12
met 4 kinderen	2	2	4	20
met 6 kinderen	2	—	2	14
Weduwnaar				
met 1 kind	4	—	4	8
met 2 kinderen	3	2	5	15
met 3 kinderen	—	2	2	8
met 4 kinderen	3	1	4	20
met 6 kinderen	1	—	1	7
Inwonende mannen	23	10	33	33
vrouwen	17	13	30	30
vaders	5	4	9	9
moeders	9	12	21	21
broers	7	3	10	10
zusters	10	4	14	14
neven en nichten	4	1	5	5
Alleenstaande mannen	11	11	22	22
vrouwen	6	1	7	7
Huis te Hengelo				3
Inwoners totaal			1125	

De leeftijdsopbouw was als volgt:

	Dorp	Veldzijde	Huis Hengelo	Totaal
Mannen				
boven 10 jaar	268	184	—	452
onder 10 jaar	60	43	—	103
Vrouwen				
boven 10 jaar	256	193	3	452
onder 10 jaar	68	50	—	118
Inwoners totaal			1125	

ters van 12 tot 38 jaar. Inwonend bij de Hengelose gezinnen zijn 24 „knechten” en 26 „meiden”. Tot de ingezetenen behoren vier stel tweelingen. In het dorp woont de predikant Lambertus Hagen met zijn vrouw Anna Sophia en vier kinderen: Christina, Lambertus, Henrica en Amelia Christina. Ook woont er Wolter ten Cate met zijn vrouw Tielke. Bij hem in wonen een broer, een neef en een „meid”. Drie alleenstaanden wonen in het Gasthuis: de weduwe Gese Luierring, Gerrit Busger en Gerrit Lodewijks. Inwonend bij Henric Nijhof is een „kloppe”, wier naam echter niet genoteerd werd. Hengelo telt in 1748 twee Joodse gezinnen: Marcus en Rachel Paal en Isaac en Gesina Samuels en één alleenstaande Israëliet: Jonas de Jode.

Met uitzondering van laatstgenoemde hebben alle gezinnen en alleenstaanden echte familienamen, waarvan de meestvoorkomende zijn Nijhof (11x), Wilmink (10x), Brinkhuis (9x), ten Cate (9x), ten Langeler (6x), Mors (6x), Luierring (5x), Beukering, Bock, Ensink, Leussink en Warmtink (elk 4x), Bruins, Bussemaker, Esselink, Getkate, Jolink, Kamp, Post, Reef, Snuivering, ter Waarbeek en ter Weele (elk 3x). Ook bij de overige namen zijn er vele, die de „echte” Hengeloërs van thans nog bekend in de oren klinken, b.v. Annink, Assink, ter Balkt, ten Dam, Egberink, Gerritsen, Greve, Groothuis, Hilberink, Hollink, Holthuis, ter Horst, Kerkhof, Kerkveld, Keusekamp, Knoef, Krabbenbos, Kwekkeboom, Lansink, Meijering, Meilink, Overbeek, Pese, Roeberts, Steenbrugge, ter Wengel, van Wesel, Weustink, Wiecherink, Wienk en Wilberink.

W. E. ten Asbroek

Kleine rondleiding door de Oude of Sint Stephanuskerk te Borne

Kerk en toren dateren uit de 14e eeuw. Vast staat, dat het schip in 1482 werd verbreed. Het gebouw is in gotische stijl opgetrokken. Het valt vooral op, dat het dak gedragen wordt door twee zware kolommen, midden in de kerk geplaatst.

De rondwandeling

Wij beginnen met onze wandeling onder de toren.

De luidklokken zijn uiteraard niet zichtbaar. Boven in deze toren hangen drie luidklokken, waarvan de oudste dateert uit 1457, dus van vóór de reformatie. De twee anderen, schenkingen van de heren Schele van het Weleveld, dateren resp. uit 1645 en 1676.

De lichtkroon boven uw hoofd is een getrouwe copie van een gotische lichter. Het origineel, dat nu in het Rijksmuseum Twente hangt en afkomstig is uit deze kerk, werd bij de restauratie van 1920 op de kerkezolder gevonden.

De grote grafsteen, links tegen de wand, bevond zich vroeger op het koor. De figuren stellen voor: Johannes van Weleveld en zijn vrouw Wilhelmína van Rutenborch.

Wandelen we nu de kerk in, dan passeren wij eerst het orgel.

Het oorspronkelijke orgel werd gebouwd in 1841 door Johann Heinrich Holtgráve te Deventer. Het interieur van het orgel heeft weinig meer van het oorspronkelijke.

We houden links aan en bezien de wanden van het schip.

Er zijn, zoals ook wel elders in de kerk, een aantal restanten van muur-

schilderingen te zien. Deze zijn echter niet meer te determineren. Wij houden ons bij de rondwandeling op de 'zichtbare dingen'.

De fraaie fresco's in het schip dateren uit het begin van de 16e eeuw.

Duidelijk zichtbaar zijn nu achtereenvolgens: St. Joris met de draak, Sint Rochus, beschermheilige tegen de pest met naast hem St. Anthonius, abt. Links naast het koor een der fraaiste uit de kerk: De boom van Isaï (of Jesse).

Onder een oud psalmenbord door betreden we nu het **koor**.

Wat opvalt, is de avondmaalstafel van steen. Het is namelijk een oude altaarsteen, welke vroeger moet hebben gestaan in de kerk rechts naast de kansel. Het behoorde bij het toenmalige Sint Nicolaasaltaar.

De muurschilderingen zijn van mindere kwaliteit, dan die in het schip der kerk.

Boven uw hoofd de triumferende Christusfiguur met naast zich zijn Moeder Maria en Johannes de Doper. Verder ziet u, links beginnend, een afbeelding van de reus St. Christoffel met het Christuskind op de schouder. Tussen de ramen zijn een zevental apostelen afgebeeld.

In de wand ingemetseld ziet u nog een aantal restanten van grafstenen, allen betrekking hebbend op het geslacht Weleveld.

De havezathe heeft gestaan in de marke Zenderen, en de heren hadden veel invloed op het wel en wee van de kerk.

De kansel, daterend uit de 16e eeuw, is vervaardigd uit Bentheimer zandsteen en is 'beschreven' met een aantal teksten uit de bijbel in de neder-saksische taal.

Naast de kansel, hoog tegen de wand, een afbeelding van de H. Familie met aan hun voeten een 'Borns gezin'. Daaronder ziet u nog vaag een afbeel-

Boek en blad

Tubantia 1974/1975

4.12 R. de Jong suggereert b. en w.: Klokken omsmelten tot carillons voor Grote- en Sint Jozefkerk; 12.12 Plannen restauratie café Ban-nink in Scholtenhagen (Haaksb.); 27.12 Hezinge nam zilveren hoorn van Saasvelder blazers over; 2.1 Pancratiuskerk Haaksbergen gedurende een jaar gesloten; 8.1 Jongen (17) ontdekte op es bij Goor urnenveld; 10.1 Schuur op Erve Stroink wordt gerestaureerd en bestemd voor padvinders; 10.1 De groei van Enschede 'kостte' 280 boerderijen; 23.1 Textiel-museum heeft meer armslag nodig; 1.2 Driekwart eeuw geleden reed de eerste automobiel in Enschede; 11.2 N.H. Kerk Haaksbergen is Zondag weer in gebruik; 12.2 Station Borne (voorstel plaatsing op Mon.-lijst); 15.2 Sint Maartenstoren heeft een rijke geschiedenis (Lossen); 20.2 Stenderkast terug naar Erve Wissink; 21.2 Stenderkast moet niet naar Us-selo; 22.2 Stenderkast kan zo herplaats worden; aan Helmerstraat ligt nog oude plek van

ding van Sint Nicolaas.

In de vloer van kerk en schip bevinden zich nog vele grafstenen onder andere van de families Schele, Brawe, Schade, Van Overhahe, Van Hoeven, e.a.

We hebben met opzet de beschrijving van de kerk zeer summier gehouden. Er zou veel meer en veel precieser te vertellen zijn.

Zij, die daarvoor geïnteresseerd zijn kunnen met ons wel contact opnemen. Maar wij begrijpen, dat velen genoeg hebben aan wat algemene informatie. Mocht u zélf nog materiaal hebben over de kerk (in de vorm van stukken, foto's van vóór de restauratie, verhalen, legenden, e.d.) dan houden wij ons zeer aanbevolen.

U kunt uw correspondentie richten aan: J. J. Grootenboer, Clematishof 121, Borne.

Wissinks Mōl; 26.2 Drs. Stadhouders: Stenderkast blijft als Buurse dat wil.

Serie B. J. Hekket: Wat betekent?: 30.1 Nelling; 2.12 Everink; 14.12 Heutink; 28.12 Lonnerker; 11.1 Berveling; 18.1 Leugenmors; 25.1 Veger; 1.2 Tjassing; 8.2 Groothengel; 15.2 Ter Stal; 22.2 Kollenstaart.

Dagblad van het Oosten 1975

13.1 Veertig jaar geleden reed laatste Bello; Neede-Hellendoorn loze schakel; 31.1 Archeologische Werkgemeenschap Nederland heeft Twentse afdeling; 31.1 Het daagt voor Natura Docet; 8.2 'Lange Akker' Marieenberg geeft na duizenden jaren zijn geheimen prijs; 11.2 Nog veel meer urnen gevonden in Marienberg; 13.2 Ootmarsum: een unieke stad in het Twentse landschap.

Serie G. J. Eshuis 'Zwerftochten door de Vechtvallei': 7.12 (75) Imposante Volkerink eens het bezit van huis Beerse; 21.12 (76) Oude boer op 't Hesselink zocht naar Grommelsteen; 4.1 (77) Warmerink en Wunnink woonden onder 'kromstaf'; 18.1 (78) Bouwhuis migreerde al voor 1675 van 'De Hōfte'; 1.2 (79) Van een boerentimmerman die een kasteel bouwde; 15.2 (80) Keuters bij verdeling vaak aan de 'achterste titte'.

Serie J. Hosmar, Flitsen uit Vjenne's historie: 10.2 (1) Aan de Oudeweg woonden voor 500 jaar al mensen; 19.2 (2) Pastor Grevinkhof bracht nieuwe leer in het veen.

Twentsche Courant 1974/1975

4.12 Nog eens 33 mille voor restauratie (huis te Ootmarsum); 4.12 Binnenkort advies over beiaards in Enschede; 7.12 Burgemeester Stadhouders Haaksbergen: Gemeente mag niet zomaar achter Museum gaan staan (MBS); 9.12 Restauratie brengt nieuwe historische feiten aan het licht (Pancratius, Haaksb.); 6.1 Midwinterhoornconcours; Bij de jeugd faalt het oude 'boerblazen'; 8.1 Tolweg Lossen-Olden-zaal eeuw geleden in gebruik; 8.1 Toren Plechelmus wordt gerepareerd; 10.1 Aan Markeloseweg in Goor. Urnenveld ontdekt; 11.1 Pathmos 60 jaar (Enschede); 11.1 Einde van 't 'Stenentijdperk'; er blijft geen steenfabriek meer over; 21.1 Herstel N.H. Kerk (Haaksbergen); 6.2 Molen te Lonnerker; 15.2 Landbouwer Asbreuk schrijft familieboek, 35 jaar speuren voor zes eeuwen historie; 19.2 Lossers gemeentetoren doorstond vele aanvallen.

Serie Enschede 650 jaar stad; 3.1 Bisschop verleende stadsrecht; 28.1 Waterburcht stond eens op Klokkenplas; 5.2 Branden teisterden Enschede.

Een late april mop?

Hoog in het vaandel van zowel Het Oversticht te Zwolle als de Bond Heemschut te Amsterdam staat geschreven de strijd tegen aanplakbiljetten en reclameborden op gebouwen, of het nu oude of nieuwe zijn, mooie of lelijke. De Rijksdienst voor de Monumentenzorg gaat in deze strijd nu, ter gelegenheid van 'Monumentenjaar 1975', een zeer positieve rol spelen, maar dan wel tegen de doelstellingen van genoemde en dergelijke instanties in.

Commercie is 'in' in Nederland, en ook Monumentenzorg moet 'verkocht' worden. Daarom is door deze Rijksdienst een prachtig affiche ontworpen van liefst 70 x 100 cm., dat zelfklevend is en o.m. goed op hout plakt. De bedoeling is, dat op alle gerestaureerde en te restaureren monumenten in 1975 zo'n papier duidelijk zichtbaar wordt aangebracht. Fotografeert u dus nog maar gauw het een en ander, het kan nu nog . . .

Het zal eerstgenoemde, instellingen ongetwijfeld bijzonder deugd doen, op deze wijze de steun van, jawel een Overheidsdienst te krijgen.

Wat ons betreft: oud papier, of de brand erin.

Zijn ze nou helemaal . . . !